

Lasten osallisuus katastrofiriskien vähentämisessä (disaster risk reduction, DRR): opas vaihe vaiheelta

Sisällysluettelo:

Introduction Step-by-step guide for involving children in disaster risk reduction (DRR) activities	2
Step 1 - Why child participation in DRR?	3
Step 2 - Define your project	6
Step 3 – Target group and expert outreach	8
Step 4 – Find out what you need to do to work with children	9
Step 5 - Find out what resources you need	12
Step 6 – Space	14
Step 7 – Voice	15
Step 8 – Audience	17
Step 9 – Influence	18
Step 10 - Monitoring and evaluation	19

Johdanto: Opas lasten osallistamiseen katastrofiriskien vähentämistyössä

Harkitsetko lasten osallistamista työhösi, joka liittyy katastrofiriskien vähentämiseen (disaster risk reduction, DRR)? Hienoa! Tämä opas on tehty juuri sinulle. Tällä sivustolla on opas, joka auttaa sinua tehtävässä.

Tässä oppaassa on kymmenen vaihetta, jotka sekä valmistavat sinua ottamaan lapsia mukaan toimintaan että auttavat sinua siinä vaiheessa, kun he ovat mukana. Valitsemalla vaiheen näet sen pilkkottuna pienempiin osiin. Kutsumme noita pienempiä osia alatasoiksi, ja ne auttavat sinua pohtimaan kutakin vaihetta tarkemmin ja hallittavampina palasina. Alatasoissa on pohdintaa ohjaavia kysymyksiä. Voit pitää kysymyksiä tarkistuslistana, joka kertoo, mitä tarvitaan jokaisen vaiheen suorittamiseen. Joissakin vaiheissa on myös annettu hyviä käytännön esimerkkejä ja työkaluja. Esimerkkien tarkoitus on antaa sinulle ajatuksia ja ideoita! Ne osoittavat, miten muut ovat toimineet lasten osallistamiseksi. Työkalujen tarkoitus on auttaa sinua käsittelemään ohjaavia kysymyksiä.

Suosittelimme tämän oppaan läpi käymistä annetussa järjestyksessä, ensimmäisestä vaiheesta viimeiseen. Jos tiedät jo vastaukset alatason ohjaaviin kysymyksiin, se on hyvä juttu! Niihin ei tarvitse vastata uudestaan, mutta voit suhtautua niihin muistutuksena ja varmistaaksesi, ettet ole unohtanut mitään olennaista.

Ennen kuin päästämme sinut oppaan kimppuun, haluaisimme korostaa tärkeää lähtökohtaa. Kun puhutaan lasten osallisuudesta, on helppoa asennoitua niin, että aikuinen ohjaa toimintaa ylhäältä alaspäin, erityisesti kun kyseessä ovat kriisit ja katastrofitilanteet: Aikuinen haluaa osallistaa lapset ennalta määrättyyn aiheeseen ennalta päättämällään tavalla (esimerkiksi puhumalla asiasta koulussa). Haluamme haastaa tällaista ahdasta näkemystä. Yritä pohtia keinoja, joiden avulla lapset voivat yhdessä luoda aktiviteetteja, ja miten lapset saisivat päättää, *missä asioissa* ja *miten* he haluavat olla mukana. Ymmärrämme, että erilaiset aktiviteetit vaativat eriasteista yhdessä tekemistä. Muista kuitenkin: aito ja merkityksellinen osallistaminen ottaa lapset mukaan jo varhaisessa vaiheessa ja antaa heillekin sananvaltaa kaikissa vaiheissa. Mieti tätä seikkaa, kun käyt opasta läpi!

Lopuksi: jos et pysty käsittelemään tiettyä kysymystä – ei hätää! Tästä ei tule loppukoetta. Vastaa kysymyksiin parhaalla keksimälläsi tavalla. Ne ovat mukana vain auttamassa varmistamaan, että olet pohtinut olennaisia asioita ennen aloitusta.

Vaihe 1 – Miksi lapsia tulee osallistaa katastrofiriskien vähentämistyöhön?

Kuvaus/toteutus:

Aloittakaamme matka lasten osallisuuteen katastrofiriskien vähentämisessä kysymällä olennainen kysymys: Miksi lasten osallistaminen on tärkeää työssäsi. Kysymykseen vastaaminen voi tuntua vanhan toistolta. Älä kuitenkaan ohita tätä nyt! Jotta työsi tulokset jäävät pitkäikäisiksi, sinun täytyy saada muutkin ymmärtämään lasten mukaan ottamisen merkitys. Prosessi alkaa siitä, että tarkennat perusteluitasi tämän tärkeydestä. Alataso 1.1 auttaa sinua pukemaan sanoiksi, miksi tämä on tärkeää.

Ehdotamme, että kirjoitat vastauksesi selkeällä, yksinkertaisella kielellä. Tämä auttaa sinua jäsentämään ajatuksiasi. Toivomme itse asiassa, että kirjoitat kaikkien oppaan kysymysten vastaukset muistiin, mutta erityisesti ensimmäisten kysymysten vastaukset.

Toinen olennainen seikka pohdittavaksi jo tässä vaiheessa on lasten osallisuuden kestävyys. Aivan liian usein heidän mukaansa ottamista pidetään ainutkertaisena, yksittäisenä tapahtumana, kun sen kuuluisi sen sijaan olla säännöllistä ja jatkuvaa toimintaa. Yksi monista syistä ottaa se säännölliseksi toiminnaksi on yksinkertaisesti se, että se helpottaa sinun työtäsi. On helpompaa ylläpitää rutiineja kuin aloittaa uusia!

Tämän perustan ja pohjan työllesi luot kaikessa rauhassa seuraavissa vaiheissa.

Alataso 1.1: Pohdi, miksi lasten osallisuus on tärkeää työssäsi katastrofiriskien vähentämiseksi

Pohdittavaa:

Miksi lasten osallisuus on tärkeää?

Miksi meidän organisaatiomme pitäisi toimia näin?

Mikä on paras lasten osallisuutta perusteleva argumentti, jonka tiedät?

Alataso 1.2: Mieti keinoja, joiden avulla lasten osallisuudesta tulee kestävää omassa organisaatiossasi

Pohdittavaa:

Miten työtoverisi suhtautuvat lasten osallisuuteen?

Mitä konkreettisia asioita voit tehdä varmistaaksesi, että lasten osallistamisen tärkeys ymmärretään paremmin organisaatiossasi?

Millaiset lasten osallisuuden muodot parantaisivat toiminnan kestävyttä?

Mikä motivoisi lapsia osallistumaan toimintaan pitkäjänteisesti?

Esimerkkejä:

- Välilehdelle “[Why include children?](#)” olemme keränneet erilaisia perusteluita sille, miksi lasten osallisuus on tärkeää (englanniksi).
- CDP online college on kerännyt perusteluita lasten osallisuuden tärkeydelle (englanniksi): <https://cpdonline.co.uk/knowledge-base/safeguarding/child-participation/>
Sivulla 16 Nuoret ja päättäjät jakavat muita perusteluja sille, miksi lasten ja nuorten osallisuus on tärkeää kriisitilanteissa.
- Lasten ja nuorten osallisuus kriisitilanteissa. Suosituksia päättäjille Pohjoismaissa, Nordic Welfare centre (englanniksi): <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1744885/FULLTEXT01.pdf>. P.31.

Työkaluja/Materiaalia:

- Vaihe 3 tässä Emerging Mindsin materiaalissa korostaa lasten osallisuuden hyötyjä organisatorisesta näkökulmasta (englanniksi).
<https://emergingminds.com.au/resources/an-overview-of-child-participation-key-issues-for-organisations-and-practitioners/#the-benefits-of-child-participation>
- Itämeren valtioiden neuvoston (CBSS) tilaamat ja Eurochildin laatimat ohjeet sisältävät oppaan lasten ohjausryhmän muodostamiseen. Lasten ohjausryhmä on yksi lasten osallistamisen muoto, joka sallii säännöllisen tavan merkitykselliseen osallistumiseen (englanniksi):
<https://childrenatrisk.cbss.org/publications/guidelines-setting-up-a-child-advisory-board-at-the-council-of-the-baltic-sea-states>
- Jotkin tahot järjestävät lasten osallistamiseen tähtäävää koulutusta organisaatioille.
- Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö (OSCE): Nuoria varten ja nuorten kanssa työskentely – käytännön ratkaisuja nuorten osallistamiseen toiminnassa, prosesseissa ja ohjelmissa (englanniksi):
<https://www.osce.org/files/f/documents/8/b/540437.pdf>
- Pelastakaa lapset: Lasten osallistuminen päätöksentekoon: miksi, millon ja miten (englanniksi):
<https://resourcecentre.savethechildren.net/document/childrens-participation-decision-making-why-do-it-when-do-it-how-do-it/>
- Pelastakaa lapset: Lasten merkityksellisen ja eettisen osallistamisen yhdeksän perusvaatimusta (englanniksi):

https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/basic_requirements-english-final.pdf/

Co-funded by the
European Union

Vaihe 2 – Määrittele hankkeesi

Kuvaus/toteutus:

Toivottavasti perustelusi lasten osallistamiseksi katastrofiriskien vähentämiseen ovat nyt selkeämmät kuin ennen.

Tarkastelkaamme nyt juuri sinun omaa työtäsi. Mieti tätä osallisuuden projektia hankkeena. Ensimmäinen vaihe on miettiä tavoitteet. Mikä työsi tarkoitus on? Millaisiin asioihin haluat lasten osallistuvan? Miksi ylipäätään haluat ottaa lapset mukaan työhösi?

Tämä vaihe on äärimmäisen tärkeä! Pohdi vastauksia rauhassa, keskustele niistä kollegoidesi kanssa ja myös muiden mukana olevien ihmisten kanssa. Tämä auttaa sinua ja työtovereitasi kirkastamaan tavoitteenne. Loput tästä oppaasta auttavat sinua hyödyntämään vastauksiasi hankkeesi onnistumiseksi. Tässä vaiheessa on todella tärkeää miettiä, voivatko lapset osallistua aktiviteettien luomiseen ja miten he voisivat päättää, *missä asioissa* ja *miten* he haluavat olla mukana.

Jos sinulla on selkeä ajatus tavoitteista ja tuntuu, että olet jo käsitellyt nämä aiheet – voit ilman muuta siirtyä suoraan vaiheeseen 3.

Alataso 2.1. Määritä työn tavoitteet

Pohdittavaa:

Miksi haluat ottaa lapset mukaan toimintaan?

Mitä haluat saavuttaa osallistamalla lapsia?

Ketkä ovat työsi kohderyhmää?

Millaisia vaikutuksia odostat?

Alataso 2.2. Varmista – tai pyri ainakin selvittämään, onko tämä mahdollista – lasten johtava rooli osallistumisessaan

Pohdittavaa:

Miten lapset voivat tehdä päätöksiä tai osallistua päätöksentekoprosessiin?

Miten lapset voivat vaikuttaa aiheisiin, joissa heidän osallisuuttaan toivotaan?

Miten lapset voivat osallistua aktiviteettien luomiseen? (Yhdessä tekeminen on avainasemassa, jotta osallistuminen tuntuisi mielekkäältä!)

Miten lapset hyötyvät osallistumisestaan?

Kun lapset myöhemmin pohtivat osallistumisestaan, mitä haluaisit heidän muistavan?

Muista, että lasten johtamaa osallistumista on monen tasoista. Toisessa ääripäässä lapset johtavat toimintaa täysin ja ovat aloitteellisia, mikä ei aina ole toteutettavissa tai mahdollista. Voit kuitenkin aina myös varmistaa, ettet ajaudu toiseen ääripäähän.

Alataso 2.3. Pohdi eri rajouksia ja muotoja osallistumiselle työssäsi

Pohdittavaa:

Millä eri tavoilla lapset voivat osallistua työhösi?

Mikä on lasten osallistumiselle paras mahdollinen muoto?

Ovatko aktiviteetit netissä vai tehdäänkö niitä kasvotusten?

Mitkä ovat katastrofiriskien vähentämisen aiheita, joihin haluat lasten osallistuvan?

Miksi lasten tulisi oppia juuri niistä?

Esimerkkejä:

- Suomi – Lasten osallistuminen vapaaehtoisten palokuntien toimintaan (Valtteri Tervala)
-

Työkaluja/materiaaleja:

- Esimerkkivastauksia kysymyksiin
- Roger Hart: Lasten osallistumisen tikapuut (The ladder of child participation, UNICEF, englanniksi):
https://www.unicef.ca/sites/default/files/imce_uploads/UTILITY%20NAV/TEACHERS/DOCS/GC/levels_of_child_participation.pdf
- Pelastakaa lapset: Haluatko lasten mielipiteitä? Hyvien käytäntöjen työkalupakki, (englanniksi):
https://inee.org/sites/default/files/resources/So_You_Want_to_Consult_With_Children_final.pdf
- Pelastakaa lapset: Lasten osallistuminen päätöksentekoon: Miksi, milloin ja miten (englanniksi): <https://resourcecentre.savethechildren.net/document/childrens-participation-decision-making-why-do-it-when-do-it-how-do-it/>

Vaihe 3 – Yhteys kohderyhmiin ja asiantuntijoihin

Kuvaus/toteutus:

Olet asettanut tavoitteet, tunnet aiheesi ja sinulla on suunnitelma lasten osallistamiseen. Hienoa! Olet päässyt jo pitkälle.

Seuraavassa vaiheessa tulee määritellä kohderyhmä, jonka kanssa teet töitä. Tähän työhön liittyen voit aloittaa etsimällä organisaatioita, jotka tekevät töitä lasten kanssa. Heistä voi olla sinulle paljon hyötyä.

Alataso 3.1. Valitse kohderyhmä, joka hyötyy osallistumisestaan

Pohdittavaa:

Mikä lapsiryhmä hyötyy eniten osallistumisesta työhösi?

Mitkä lapset (ikäryhmä, asuinpaikka,...) auttavat sinua saavuttamaan tavoitteesi?

Miten voit parhaiten varmistaa, että lapsiryhmä on inklusiivinen (joukossa on eri-ikäisiä, eri sukupuolet ovat edustettuina, samoin eri koulutustaustat, erityisryhmät ja vähemmistöt)?

Haluaako kohderyhmä osallistua (vapaaehtoisesti) ja onko osallistuminen heille hyödyllistä?

Oletko selvittänyt kohderyhmän odotukset ja valmistautunut niihin?

Alataso 3.2. Etsi tahoja, jotka ovat jo valmiiksi tekemisissä lasten kanssa ja etsi sellaisia tahoja, joista voi olla apua

Pohdittavaa:

Ketkä muut, mukaan lukien muut asiantuntijat ja organisaatiot, työskentelevät näiden lapsiryhmien kanssa?

Onko muita organisaatioita tai yksilöitä, joilla on asiantuntemusta lasten osallisuudesta ja jotka voisivat auttaa sinua?

Voiko tämän hankkeen yhdistää heidän työhönsä? Jos voi, miten?

Millaista tietoa tai materiaalia ja resursseja he voivat antaa työhösi?

Voivatko he auttaa sinua ottamaan yhteyttä kohderyhmääsi?

Esimerkkejä:

- Ruotsi – Fryshuset “Vi behövs” (ruotsiksi): <https://fryshuset.se/verksamhet/vi-behovs>
- Ruotsi – Pamoja Girls (englanniksi): <https://www.pamojagirls.org/>
- Puola – Opiskelutilat (englanniksi): <https://www.gov.pl/web/kgpsp/wykaz-sal-edukacyjnych>
-

Työkaluja/ Materiaaleja:

Vaihe 4 – Selvitä, mitä tarvitaan, kun tehdään töitä lasten kanssa

Kuvaus/toteutus:

Olet hyvässä vauhdissa! Täytyy kuitenkin muistaa, että lasten kanssa työskennellessä on huomioitava tiettyjä seikkoja. Tämä vaihe on ensiarvoisen tärkeä – lasten merkityksellinen ja turvallinen osallistaminen vaatii erityisten asioiden huomioon ottamista, joita ei välttämättä tarvitse pohtia silloin, kun työskennellään vain aikuisten kanssa. Pohdi näitä alatasoja huolellisesti; tätä vaihetta ei pidä suorittaa hätäisesti.

Kun olet käynyt läpi seuraavat alatasot, suosittelemme, että keskusteleet asiasta lasten osallisuuden asiantuntijan kanssa varmistaaksesi, ettet ole unohtanut jotain elintärkeää. Muista, että eettisen ja turvallisen toiminnan **täytyy lasten kanssa toimiessa olla aina tärkein prioriteetti.**

Alataso 4.1. Lasten turvallisuudesta huolehtiminen

Pohdittavaa:

Miten turvallisia ovat ne aktiviteetit, joihin lapset osallistuisivat?

Oletko tehnyt riskiarvioinnin? Miksi et?

Onko organisaatiollasi toimenpideohjelma lasten turvallisuuden takaamiseksi?

Mitä erityisiä turvallisuuteen tähtääviä toimenpiteitä täytyy kehittää tätä nimenomaista tehtävää varten?

Miten voi varmistaa, että kaikki toiminnassa mukana olevat aikuiset ovat saaneet asianmukaisen koulutuksen lasten turvallisuuden takaamiseksi ja että he noudattavat toimintaohjeita?

Alataso 4.2. Selvitä, mitä (lain vaatimaa) materiaalia ja resursseja tarvitaan lasten kanssa toimimiseksi

Pohdittavaa:

Mitä materiaaleja ja resursseja tarvitaan laatiessasi ikätason mukaisia aktiviteetteja?

Millainen prosessi tarvitaan lasten suostumuksen saamiseksi? Entä vanhempien suostumuksen saamiseksi?

Miten varmistat, että kaikki vaadittavat luvat on hankittu?

Alataso 4.3. Varmista lasten osallistamisen eettisyys ja merkityksellisyys

Tunnetko kaikki yhdeksän perusvaatimusta lasten osallistamisen eettisyydelle ja merkityksellisyydelle?

Mitkä toimenpiteet ovat vaikeimpia tai mitä täytyy kehittää, jotta kaikki yhdeksän peruspilaria on saavutettu?

Tietävätkö lapset, miksi heidän on mahdollista osallistua tähän työhön (ohjelma, aktiviteetti,...)?

Mitä hyötyä lapset saavat yhteistyöstä?

Oletko kuunnellut asiantuntijoita ja kohderyhmiä?

Esimerkkejä:

- Itämeren valtioiden neuvosto (CBSS): lasten turvallisuuden takaamisen toimintamalli (englanniksi): <https://childrenatrisk.cbss.org/wp-content/uploads/sites/10/2020/12/CBSS-Child-Safeguarding-Policy-2024.pdf>
- Ohjeistus lasten valokuvien käyttöön (englanniksi): <https://childrenatrisk.cbss.org/wp-content/uploads/sites/10/2022/03/CBSS-Guidance-on-photos-with-Children-2022.pdf>

Työkaluja/materiaaleja:

- Esimerkkivastauksia kysymyksiin
- National Society for the Prevention of Cruelty to Children Turvallisen toiminnan ohjeistuksen laatiminen (englanniksi) <https://learning.nspcc.org.uk/safeguarding-child-protection/writing-a-safeguarding-policy-statement>
- National Society for the Prevention of Cruelty to Children Koulutuksen turvallisuus (englanniksi) <https://learning.nspcc.org.uk/training>
- Pelastakaa lapset, US: Mitä on lasten turvallisuudesta huolehtiminen? (englanniksi) <https://www.savethechildren.org/us/what-we-do/safeguarding-children>
- Erätauko (englanniksi): <https://www.timeoutdialogue.fi/>
(Dialogitaitojen harjoittamisen malli erityisesti kehitysvaiheessa olevien nuorten kanssa toimimiseen (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi): <https://www.dialogpaus.fi/unga/>)
- Lapsilähtöinen katastrofiriskien vähentäminen (englanniksi): <https://www.unicef.org/vietnam/child-centred-disaster-risk-reduction>
- Lapsilähtöinen DRR-työkalupakki (englanniksi): <https://resourcecentre.savethechildren.net/document/child-centred-drr-toolkit/>
- UNICEF, esimerkki suostumuslomakkeesta (englanniksi): <https://www.unicef.org/mena/media/15151/file>
- Avainasioita podittavaksi organisaatiossa, joka työskentelee lasten kanssa (englanniksi): <https://emergingminds.com.au/resources/an-overview-of-child->

[participation-key-issues-for-organisations-and-practitioners/#information-for-organisations](#)

- Pelastakaa lapset – Lasten merkityksellisen ja eettisen osallistamisen yhdeksän perusvaatimusta (englanniksi):
https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/basic_requirements-english-final.pdf/

Vaihe 5 – Selvitä, mitä resursseja tarvitset

Kuvaus/toteutus:

Lasten järkevä osallistaminen vaatii resursseja. Toisin sanoen: resurssit ovat avainasemassa! Mitä siis tarkalleen ottaen tarvitaan?

Vastaus tähän kysymykseen riippuu luonnollisesti siitä, millaista toimintaa suunnittelet. Olemme koonneet tähän kysymyksiä auttamaan arvioimaan tarvittavia resursseja.

Neuvomme tämän vaiheen käsittelyyn on: Ole realistinen! On parempi tietää etukäteen, mitä resursseja tarvitaan kuin tulla ikävästi yllätetyksi kesken toiminnan.

Vaihe 5.1. Talous

Pohdittavaa:

Paljonko toimintaan tarvitaan taloudellista resurssia? (Tee luettelo kaikista kustannuksista, jotka tiedät jo, mukaan lukien matkakustannukset, kokouksiin liittyvät kulut, henkilöstökulut, materiaalikulut sekä turvallisuustoimenpiteiden kustannukset.) Korvataanko lapsille millään tavalla (rahallisesti tai etuina) heidän panostamaansa aikaa ja vaivaa?

Keksitkö mistä muista asioista voi tulla kustannuksia? (Ota tätä kohtaa käsitellessäsi pessimistinen asenne ja varaudu pahimpaan!)

Onko tällaisia taloudellisia resursseja käytettävissäsi?

Ellei ole, miten voit muokata suunnitelmiasi ja mitä muuttaa pystyäksesi edelleen työskentelemään lasten kanssa järkevällä tavalla?

Vaihe 5.2. Ihmiset

Pohdittavaa:

Paljonko ihmisiä tarvitaan huolehtimaan lasten osallisuudesta organisaatiossasi?

Millaista osaamista ja taitoja heiltä vaaditaan?

Onko organisaatiossasi ketään, jolla on tietoa tai muodollista koulutusta lasten kanssa työskentelyyn?

Jos ei ole, mitä muodollista koulutusta ja tietoa voidaan hankkia ennen toiminnan aloittamista?

Vaihe 5.3. Aika

Pohdittavaa:

Paljonko aikaa tarvitaan suunnitteluun, itse toimintaan ja sen jälkityöhön?

Paljonko aikaa lapset tarvitsevat aktiviteetteihin ja milloin?

Miten voit varmistaa, että sinulla on riittävästi aikaa suunnitella ja saattaa työ loppuun tehokkaasti?

Toivottavasti sinulla on nyt selkeämpi käsitys tarvittavista resursseista. Jos käytössäsi olevien resurssien ja tarvittavien resurssien välillä on merkittävä ero etkä tiedä, miten

kuroa kuilu umpeen, kysy neuvoa joltakulta, jolla on kokemusta lasten kanssa toimimisesta.

Esimerkkejä

- ...

Työkaluja/materiaalia:

- Esimerkkivastauksissa kysymyksiin
- Blogiteksti projektin kustannusarvion tekemisestä (englanniksi): How to Estimate Project Cost, <https://www.projectmanager.com/blog/cost-estimation-for-projects>
- Blogiteksti projektin kustannusarvion tekemisestä (englanniksi): How to Estimate Project Cost in 8 Steps (Accurately), <https://toggl.com/blog/project-cost-estimating>
- Blogiteksti projektinhallinnan ajankäytön arvioinnista (englanniksi): Time Estimation in Project Management: Tips & Techniques, <https://www.projectmanager.com/blog/time-estimation-for-project-managers>

Jos olet pohtinut kaikkia vaiheita tähän mennessä: mahtavaa! Olet melkein valmis aloittamaan.

Oppaan seuraavat neljä vaihetta perustuvat Lundyn malliin. Ennen kuin käyt läpi seuraavat neljä vaihetta, tutustu siihen [tästä](#) (englanniksi) varmistaaksesi, että sinulla on siitä alustava ymmärrys. Lundyn malli on YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen artiklaan 12 perustuva malli lasten osallisuudesta. Artiklassa 12 määritellään, että lapsilla on oikeus osallistua kaikkiin heihin vaikuttaviin asioihin. Lundyn mallin perusajatuksen mukaan artikla 12 toteutuu menestyksekkäästi vain, jos seuraavat neljä eri elementtiä otetaan huomioon: tila, ääni, yleisö ja vaikutukset.

Vaihe 6 – Tila

Kuvaus/toteutus:

Ensimmäisenä Lundyn mallissa tulee ”tila”. Jotta lapset voivat osallistua katastrofiriskien vähentämiseen tähtääviin toimiin, heille täytyy tarjota asiaan liittyviä tehtäviä, joista he saavat esittää näkemyksiään, sekä tila, jossa heitä kannustetaan siihen. Mieti konkreettisia rakennuksia, ulkotiloja ja/tai Zoom-tapaamisia. Myös emotionaalinen tila sisältyy tähän kokonaisuuteen. Kun lapset kokoontuvat osallistuakseen katastrofiriskien vähentämiseen tähtääviin aktiviteetteihin, tilan tulee olla kutsuva ja turvallinen.

Olemme koonneet kysymyksiä, jotka auttavat sinua selvittämään, mitä tila tarkoittaa omassa katastrofiriskien vähentämiseen tähtäävässä toimintaympäristössäsi. Kysymysten avulla varmistat, että tila on hyvä kohderyhmällesi sekä toiminnan tavoitteiden kannalta. Tila, jossa lapset tuntevat olonsa tervetulleiksi ja turvalliseksi, on välttämätön toiminnan eettisyyden ja merkityksellisyyden kannalta. Pohdi siis näitä kysymyksiä huolellisesti!

Vaihe 6.1. Selvitä, mitä tila tarkoittaa omassa toimintaympäristössäsi

Pohdittavaa:

Millainen fyysinen tila on hyvä osallistumiselle ja tavoitteiden saavuttamiselle?

Saako tilasta kutsuvampaa ja lapsille sopivampaa?

Miten voit varmistaa, että tila on turvallinen ja inklusiivinen? (Muista, että katastrofit koskettavat kaikenlaisia lapsia.)

Liittykö tilaan muita mahdollisia kysymyksiä, jotka liittyvät omaan katastrofiriskien vähentämiseen tähtäävään työhösi?

Vaihe 6.2. Selvitä, mitä tila tarkoittaa oman katasrofiriskien vähentämiseen tähtäävän työsi yhteydessä kohderyhmällesi

Oletko kysynyt kohderyhmältäsi toiveita tilan suhteen?

Millä eri tavoilla kohderyhmäsi voi vaikuttaa fyysiseen tilaan tunteakseen itsensä huomioon otetuksi?

Miten lapset voivat tehdä päätöksiä tai osallistua päätöksentekoon tilan suhteen?

Esimerkkejä:

Työkaluja/materiaaleja:

- Esimerkkivastauksia kysymyksiin

Vaihe 7 – Ääni

Kuvaus/toteutus:

Olet nyt pohtinut tilaa ja miten luoda siitä kutsuva ja osallistumaan kannustava ympäristö. Hienoa! Kannustava ympäristö on tarpeen lasten eettisen ja merkityksellisen osallisuuden näkökulmasta. Se ei kuitenkaan vielä riitä – tarvitaan muutakin.

“Ääni” on Lundyn mallin toinen elementti. Äänellä tarkoitetaan huolellista harkintaa siitä, mitä tietoa lasten tarvitsee sisäistää siitä, mitä olette tekemässä ja millaisia mielipiteitä he siitä muodostavat. Mitä tietoa he siis tarvitsevat (räätälöitynä heidän kypsyystasonsa ja kykyjensä mukaan)? Osaavatko he ilmaista itseään sen pohjalta? Äänen tarkoitus on saada sinut pohtimaan näitä kysymyksiä.

Olemme koonneet kysymyksiä, jotka auttavat sinua selvittämään, mitä ääni tarkoittaa omassa katastrofiriskien vähentämiseen tähtäävässä toimintaympäristössäsi.

Vaihe 7.1. Selvitä, mitä ääni tarkoittaa omassa toimintaympäristössäsi

Pohdittavaa:

Millaisiin aiheisiin omassa katastrofiriskien vähentämiseen tähtäävässä työssäsi kohderyhmä voi osallistua?

Millaista tietoa ryhmä tarvitsee voidakseen muodostaa siitä näkemyksen?

Millaista materiaalia kohderyhmälle täytyisi tarjota, jotta he pystyisivät muodostamaan mielipiteen?

Millaisia erilaisia vaihtoehtoja lapsilla on näkemystensä ja mielipiteidensä ilmaisemiseksi?

Ymmärtävätkö lapset osallistumiseensa kohdistuvat odotukset, sen merkityksen ja rajoitukset?

Vaihe 7.2. Selvitä, mitä ääni tarkoittaa oman katastrofiriskien vähentämiseen tähtäävän työsi yhteydessä kohderyhmällesi

Pohdittavaa:

Oletko kysynyt kohderyhmältäsi, mihin työhösi liittyvään aiheeseen he haluaisivat osallistua?

Oletko kysynyt kohderyhmältäsi, millaista tietoa he tarvitsevat pystyäkseen muodostamaan näkemyksen asiasta?

Oletko kysynyt lapsilta, mikä on heille mieluisin tapa ilmaista mielipiteitään?

Miten kohderyhmä voi hallita osallistumistaan (ts. johtaa keskusteluja ja tehdä päätöksiä)?

Examples:

- Lapsilähtöinen katastrofiriskien vähentäminen (englanniksi)
<https://www.unicef.org/vietnam/child-centred-disaster-risk-reduction>
- <https://resourcecentre.savethechildren.net/document/child-centred-drr-toolkit/>
Lapsilähtöinen katastrofiriskien vähentäminen, työkalupakki (englanniksi)

Työkalut/materiaalit:

- Esimerkkivastauksia kysymyksiin

Vaihe 8 – Yleisö

Kuvaus/toteutus:

Kolmas Lundyn mallin osa on ”yleisö”. Jos olet huolehtinut sopivasta tilasta ja äänestä, olet jo pitkällä. Entä, jos lapset muodostavat näkemyksensä ja ilmaisevat niitä, mutta kukaan ei kuuntele? Yleisö ratkaisee.

Yleisöllä viitataan siihen, että lapsilla on tilaisuus viestiä näkemyksensä ihmisille, joilla on velvollisuus kuunnella. On kuitenkin myös tärkeää, että näillä ihmisillä on kyky ja mahdollisuus toimia lasten näkemysten viitoittamalla tavalla. Yleisö siis varmistaa, että lasten näkemyksiä kuuntelevat ne, joilla on mahdollisuus muuttaa asioita tai tehdä päätöksiä niiden pohjalta.

Vaihe 8.1. Selvitä, mitä ääni tarkoittaa omassa toimintaympäristössäsi

Pohdittavaa:

Ketkä ovat olennaisia viiteryhmiä (organisaatiosi sisäisiä tai sen ulkopuolisia), joiden pitäisi kuunnella kohderyhmääsi?

Kenen sinun mielestäsi pitäisi ottaa kohderyhmäsi asia omakseen?

Kuka tekee tähän työhön liittyviä päätöksiä tai voi tukea sitä?

Ymmärtääkö yleisösi lasten osallisuuden merkityksen? Jos ei, voitko tehdä asialle jotakin?

Miten voit varmistaa, että yleisösi kuuntelee kohderyhmää aidosti?

Vaihe 8.2. Selvitä mitä yleisö tarkoittaa kohderyhmällesi

Pohdittavaa:

Oletko kysynyt kohderyhmältä heidän odotuksiaan yleisön suhteen ja kenelle he haluaisivat puhua?

Kuka on kohderyhmäsi näkemyksen mukaan avainasemassa päätöstenteossa ja voisi tukea heitä tässä työssä?

Esimerkkejä:

- Lasten ja nuorten osallistuminen kriisitilanteissa, Pohjoismainen hyvinvointikeskus (englanniksi) (ks. s. 31-36). <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1744885/FULLTEXT01.pdf>

Työkaluja/materiaaleja:

- Esimerkkivastauksia kysymyksiin

Vaihe 9 – Vaikutukset

Kuvaus/toteutus:

Olet toivon mukaan tähän mennessä pohtinut tilaa, ääntä ja yleisöä. Upeaa! Jäljellä on enää yksi osa: vaikutukset. Jos ne, joilla on valta tehdä muutoksia, vain kuuntelevat lapsia, mutta eivät koskaan tee mitään, mikä järkeä työssä on? Vaikutukset tarkoittavat sitä, että lasten sanomiset otetaan vakavasti ja niiden pohjalta toimitaan tarvittaessa. Vaikutukset tarkoittavat myös sitä, että lapsille ja nuorille kerrotaan, miten heidän näkemyksensä on otettu huomioon päätöksentekoprosessissa, johon he ovat osallistuneet. Joskus lasten näkemysten mukaan ei ole mahdollista toimia. Se on ymmärrettävää. Lapsille täytyy kuitenkin silloinkin kertoa, *miksi* se ei ollut mahdollista.

Vaihe 9.1. Selvitä, mitä vaikutukset tarkoittavat omassa katastrofiriskien vähentämiseen tähtäävässä toimintaympäristössäsi

Pohdittavaa:

Mitä omassa työkontekstissasi tarkoittaa "lasten näkemysten ottaminen vakavasti"?

Mitä omassa työkontekstissasi tarkoittaa "lasten näkemysten mukaan toimiminen"?

Mitä lapset voivat realistisesti saavuttaa osallisuudellaan?

Mitä konkreettisia toimenpiteitä voit tehdä varmistaaksesi, että lasten panostus vaikuttaa käytäntöön?

Vaihe 9.2. Selvitä mitä vaikutukset tarkoittavat kohderyhmällesi

Pohdittavaa:

Oletko kysynyt kohderyhmältäsi, mitä he haluavat saavuttaa osallistumalla?

Onko lapsille annettu tietoa siitä, miten heidän näkemyksensä otetaan huomioon ja miten niiden pohjalta on tarkoitus toimia?

Onko lapsille tarjottu palautetta ja selityksiä perusteluista, joiden pohjalta päätöksiä on tehty?

Esimerkkejä:

Työkaluja/materiaaleja:

- Esimerkkivastauksia kysymyksiin

Vaihe 10 – Seuranta ja arviointi

Kuvaus/toteutus:

Olet melkein perillä – onneksi olkoon! Tämä on viimeinen – erittäin tärkeä – vaihe. On helppo unohtaa eräs elementti: lapsilla täytyy olla mahdollisuus antaa palautetta. Tämä täytyy suunnitella jo ennen työn aloitusta. Muuten on vaarana, ettei palautetta saada kerätyksi tehokkaasti.

Tämä vaihe liittyy olennaisesti Lundyn mallin kahteen viimeiseen osioon: yleisöön ja vaikutuksiin. On erityisen tärkeää muistaa, että lasten täytyy saada antaa palautetta tekemästäsä työstä. Kun pohdit valmiiksi etukäteen, miten eri tavoin voit kerätä palautetta, koko prosessista tulee parempi.

Vaihe 10.1. Palautteen kerääminen

Pohdittavaa:

Mikä on paras ja inklusiivisin keino kerätä palautetta?

Miten varmistat, että lasten ääntä kuullaan?

Miten voit varmistaa, että lasten palaute otetaan huomioon työssäsi?

Oletko kysynyt lapsilta, mikä olisi heille mieluisin tapa antaa palautetta?

Esimerkkejä:

Työkaluja/materiaaleja:

- Esimerkkivastauksia kysymyksiin
- Palautelomake lapsille ja nuorille (englanniksi):
https://hubnanog.ie/wp-content/uploads/2023/06/5611-Hub_na_nOg-Feedback-Form_individual.pdf
- Pelastakaa lapset: Työkalupakki lasten osallisuuden seurantaan ja arviointiin (englanniksi): <https://resourcecentre.savethechildren.net/collection/toolkit-monitoring-and-evaluating-childrens-participation/>
- The Belgrave Trust: Palautteen kerääminen ja nuorten kuuleminen – haasteita ja lähestymistapoja (englanniksi): <https://blagravetrust.org/wp-content/uploads/2015/10/LISTENING-TO-YOUNG-PEOPLE-case-studies.pdf>
- Euroopan neuvosto – lasten osallistumisen arviointityökalu (englanniksi):
<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806482d9>
- Nuoret ja osallisuus (suomeksi ja ruotsiksi):
<https://nuoretjaosallisuus.fi/sv/kvalitetskriterierna-for-ungas-delaktighet/>

Loppusanat

Kiitos, että perehdyit oppaaseemme! Toivottavasti siitä on sinulle hyötyä. Lopuksi haluamme toivottaa sinulle onnea ja menestystä työhösi!

Vastuuvapauslauseke:

Tämä opas on laadittu kesäkuussa 2024 "Secure Kids"-projektin yhteydessä online-muodossa. Opas on käännetty useille eri kielille. Käännösversiot on vahvistettu kesäkuussa 2024, mutta englanninkielistä versiota päivitetään projektin aikana (mahdollisesti sen jälkeenkin). Kaikki perustieto sisältyy erikielisiin käännösversioihin, mutta englanninkieliselle sivulle on voitu lisätä materiaalia ja esimerkkejä vielä tekstin kääntämisen jälkeen.